

ANTHROPOSOFICKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY

SVĚTOVÉ MYŠLENKY V PŮSOBNOSTI MICHAELOVĚ A V PŮSOBNOSTI AHRIMANOVÉ

Rudolf Steiner

Tomu, kdo sleduje poměr Michaela k Ahrimanovi, se asi bude vnucovat otázka, v jakém jsou vztahu tyto dvě duchové mocnosti v kosmické souvislosti, když přece jsou obě činné v rozvíjení intelektuálních sil?

Michael rozvíjel v minulosti intelektualitu dálkami kosmu. Činil tak tehdy jako služebník božských duchových mocností, které daly vznik jak jemu samému, tak člověku. A u tohoto poměru k intelektualitě chce setrvat. Když se intelektualita odloučila od božských duchových mocností, aby našla cestu do nitra lidské bytosti, rozhodl se, že se nadále bude k lidstvu stavět přiměřeným způsobem, aby v něm našel svůj poměr k intelektualitě. Ale toto všechno chtěl činit i v budoucnu pouze ve smyslu božských duchových mocností jako jejich služebník, jako služebník těch mocností, s nimiž je spjat od svého prapůvodu a od prapůvodu lidí. Proto je jeho záměrem, aby intelektualita v budoucnu proudila srdcem lidí, ale jakožto táž síla, kterou byla už v prvopočátku, když se linula z božských duchových mocností.

Úplně jinak je tomu u Ahrimana. Tato bytost se už odedávna odloučila od vývojového proudu, k němuž náležejí zmíněné božské duchové mocnosti. V pradávnejší minulosti se postavila vedle nich jako svébytná kosmická mocnost. - V přítomnosti sice stojí prostorově ve světě, do něhož náleží člověk, ale s bytostmi právoplatně patřícími do tohoto světa nevyvíjí jakoukoli souvislost sil. Jenom protože intelektualita, odloučená od božských duchových bytostí, má nyní přístup k tomuto světu, cítí se s ní Ahriman natolik spřízněn, že se může jejím prostřednictvím spojit s lidstvem. Sám totiž sjednotil pro sebe to, co člověk v přítomnosti přijímá jako dar z kosmu, už v pradávnejší minulosti. Kdyby se mu podařilo uskutečnit to, co je jeho záměrem, připodobnil by intelekt darovaný lidstvu svému vlastnímu intelektu.

Jenomže Ahriman si osvojil intelektualitu v době, kdy ji nemohl učinit plnohodnotnou složkou nitra. V jeho bytosti zůstala síla, která nemá nic společného se srdcem a duší. Od

Ahrimana proudí intelektualita jako mrazivé chladný kosmický impulz bez účasti duše. A ti z lidí, kterých se zmocní tento impulz, vyvíjejí logiku, která nemilosrdně a bez záchrany lásky promlouvá zdánlivě sama ze sebe - ve skutečnosti v ní ovšem promlouvá Ahriman; v této logice se proto neukazuje nic, co by představovalo opravdové, niterné, srdečné duševní spojení člověka s tím, co myslí, mluví, koná. -

Kdežto Michael si sám intelektualitu nikdy nepřisvojil. Spravuje ji jako božskou duchovou sílu, přičemž se cítí spojen s božskými duchovými mocnostmi. V důsledku toho se pak také ukazuje, že intelektualita, je-li jí prodchnuta, má možnost být právě tak výrazem srdce, duše, jako výrazem hlavy, ducha. Neboť Michael v sobě nese všechny prvopočáteční síly svých bohů i bohů člověka. Tím nepřenáší na intelektualitu nic mrazivé chladného, nic postrádajícího účast duše, nýbrž setrvává při ní způsobem hřejivě vřelým a oduševnělým.

A v tom tkví také důvod, proč se Michael vznáší kosmem s vážnou tváří a vážným gestem. Být vnitřně spojen s inteligentním obsahem tak jako Michael, to znamená zároveň splnění jistého požadavku: ne- vnášet do tohoto obsahu ani trochu subjektivní libovůle, přání nebo žádostivosti. Jinak se totiž logika změní v libovůli jedné bytosti, místo aby byla výrazem kosmu. Udržovat přísně svou bytost tak, aby vyjadřovala bytost světa; všechno, co by se chtělo objevit v nitru jako projev vlastní bytosti, také ponechat jen v tomto nitru: to pokládá Michael za svou ctnost. Jeho mysl je obrácena k velkým kosmickým souvislostem - o tom promlouvá vzezření jeho tváře; jeho vůle, s níž přistupuje k člověku, má být zrcadlením toho, co jeho pohled zachycuje z kosmu -, o tom promlouvá jeho postoj, jeho gesto. Ve všem je Michael *vážný*, neboť vážnost jako zjevení určité bytosti je zrcadlením kosmu z této bytosti; úsměv je výraz toho, co vychází z určité bytosti a zazařuje do světa.

Jedna z imaginací *Michaela* je také tato: *Vznáší se plynutím času* a přitom nese světlo z kosmu, změněné v cosi bytostného, jako svou vlastní bytost; a utváří teplo z kosmu, aby se stalo zjevovatelem jeho vlastní bytosti; vznáší se plynutím času jako *bytost, jež je sama světem*, jež se otvírá světu, aby jej souhlasně přijala a tím jen plně přijímá sebe sama; přitom jako by shromažďovala síly ze všech kosmických sídel a vedla je dolů k Zemi.

Naproti tomu imaginace *Ahrimana*: Chtěl by na své cestě ven z *času* dobýt *prostor*; je obklopen temnotou, do níž vysílá paprsky vlastního světla; má kolem sebe tím mrazivější chlad, čím více ze svých záměrů se mu daří uskutečnit; sám se pohybuje jako svět stahující se do jediné bytosti, do jeho vlastní, při čemž souhlasně přijímá sama sebe jenom tím, že popírá svět; pohybuje se tak, jako by unášel se sebou strašidelnou sílu temných jeskyň Země.

Hledá-li člověk svobodu bez pohnutek k egoismu, představuje-li svoboda pro něho čistou lásku k činu, který se chystá vykonat, tedy má možnost přiblížit se k Michaelovi; chce-li působit svobodně, ale rozvíjet přitom egoismus, představuje-li svoboda pro něho *pyšný* pocit, že činem zjevuje *sám sebe*, tedy stanul před nebezpečím, že se dostane do oblasti Ahrimanovy.

Svrchu uvedené imaginace se rozzařují buď z lásky člověka k činu (Michael) nebo z jeho lásky k sobě samému, když jedná (Ahriman).

Když se člověk jako svobodná bytost cítí v Michaelově blízkosti, je na cestě k tomu, aby sílu intelektuality vnesl do svého „celého člověka“; myslí sice hlavou, ale srdce cítí jas a temnotu těchto myšlenek; vůle se stává vyzářováním jeho bytosti, když v něm myšlenky proudí v podobě úmyslů. Stává se stále více člověkem, když se stává výrazem světa; nachází sám sebe, když sám sebe *nehledá*, ale při uplatnění vůle se v lásce spojuje se světem.

Když člověk při rozvíjení své svobody upadne do lákadel Ahrimanových, je vtačován do intelektuality jako do duchovního automati- smu, v němž se stává jeho článkem, takže už to není *on sám*. Veškeré jeho myšlení se stává zážitkem hlavy; jenomže hlava to myšlení odloučí od prožívání vlastního srdce i od života vlastní vůle a nechává tak zaniknout vlastní existenci. Člověk ztrácí, když se stává výrazem svého vlastního bytí, stále více ze svého výrazu vnitřně bytostně lidského; ztrácí se, když *hledá sebe-*, odcizuje se světu, jemuž odpírání svou lásku; ale člověk prožívá opravdu sebe, jenom pokud miluje svět.

Z toho, co jsme zde vylíčili, snad vysvítá i to, v jakém smyslu Michael vede člověka ke Kristu. Michael putuje světem s plnou vážností své bytosti, svého vztahu k světu, svého láskyplného jednání. Ten, kdo ho následuje, *uplatňuje v poměru k vnějšímu světu lásku*. A láska se musí rozvíjet nejprve v poměru k vnějšímu světu, jinak se stane láskou k sobě samému.

Když se pak v michaelském smýšlení zrodí tato láska, pak bude moci *láska k něčemu nebo k někomu jinému* moci zazářit také nazpět do vlastního já. To bude s to milovat, aniž by přitom milovalo samo sebe. A na cestách takové lásky může lidská duše nacházet Krista.

Kdo následuje Michaela, uplatňuje v poměru k vnějšímu světu lásku, a tím nachází onen poměr k vnitřnímu světu své duše, který ho sjednotí s Kristem. Věk, jehož rozbřesk prožíváme, potřebuje, aby se lidstvo zahledělo na svět, který jakožto svět ducha bezprostředně hraničí se světem, který pociťujeme jako fyzický, na svět, v němž se vyskytuje například to, co je tady vylíčeno jako bytost Michaelova a Michaelovo poslání. *Ten* svět, který si člověk maluje při pohledu na *tento* fyzický svět a nazývá ho přírodou, ten totiž není tím světem, v němž člověk sám bezprostředně žije, nýbrž je to svět, který leží tak daleko *pod* světem vpravdě lidským jako michaelský *nad* ním. Jenomže člověk nepozoruje, když si tvoří obraz svého světa, že tím nevědomky vlastně vzniká obraz jiného světa. Když si maluje tento obraz, začíná už sám sebe vyřazovat a propadá duchovnímu automatismu. Své lidství si člověk může uchovat, jenom když proti *tomuto* obrazu, proti obrazu vzniklému z dnešního nazírání na přírodu, v němž sám sebe ztrácí, postaví onen *jiný*, v němž vládne a působí Michael, v němž Michael vede člověka po cestách ke Kristu.

V Goetheanu, 16. listopadu 1924.

Další vůdčí myšlenky pro Anthroposofickou společnost, rozesílané z Goetheana

(S odkazem na výše uvedenou rozpravu:

Světové myšlenky v působnosti Michaelově a v působnosti Ahrimanově)

1. Ještě jsme nepochopili, jaký význam pro svět má něco, co ve světě působí, například světové myšlenky, omezíme-li své poznání pouze na to, co takto působí; nýbrž je

třeba, abychom své poznání zaměřili i na bytosti, od nichž taková působnost vychází; jde-li například o světové myšlenky, zdali je do světa vnáší a světem nese Michael nebo Ahriman.

2. Něco, co může působit blahodárné a tvořivě, vychází-li to od bytosti s určitým poměrem k světu, může působit zhoubně a bořivě, vychází-li to od některé jiné bytosti. Světové myšlenky nesou člověka do budoucnosti, přijímá-li je od Michaela; odvádějí ho pryč od budoucnosti pro něho blahodárné, pokud mu je může poskytovat Ahriman.
3. Takové úvahy podněcují člověka stále více k tomu, aby překonával názor o jakési neurčité duchovosti, která prý vládne panteistický na dně věcí; a člověk je tak veden k určitému, konkrétnímu názoru, schopnému tvořit si představy o *duchových bytostech* vyšších hierarchií. Neboť podstatou veškeré skutečnosti jsou všudypřítomné bytosti, a co v ní nemá takovou podobu bytostí, je činnost odehrávající se na základě vzájemného vztahu mezi těmito bytostmi. Tuto činnost pochopíme, jenom když budeme s to zaměřit pohled na bytosti, které ji vykonávají.